

Den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i 2011 års budgetproposition

I budgetpropositionen är regeringen betydligt mer pessimistiska om den ekonomiska utvecklingen jämfört med i vårpropositionen. Man skriver att den svagare globala ekonomiska tillväxten påverkar Sverige negativt. Sverige har just nu goda offentliga finanser men den svagare utvecklingen ställer krav på säkerhetsmarginaler i de offentliga finanserna för att säkerställa att man har ett handlingsutrymme om situationen blir värre. I tider av oro anser regeringen att finanspolitiken ska bidra till stabilitet genom att välfärdens kärnverksamhet inte drabbas av nedskärningar och hushåll och företag inte drabbas av skattehöjningar.

Regeringens främsta mål är att föra Sverige mot full sysselsättning genom minskat utanförskap. Politiken ska fortsätta att skapa bättre förutsättningar för tillväxt, sysselsättning och välfärd inom ramen för långsiktigt hållbara finanser. I denna proposition föreslås dessutom åtgärder för att möta inbromsningen och åtgärder för ett stabilt finansiellt system. Alla reformambitioner från valmanifestet 2010 ryms inte i statens budget för 2012 men regeringens bedömning är att de kan genomföras under mandatperioden.

Nedan följer en kort sammanfattning av regeringens syn på Sveriges ekonomi.

Konjunkturutvecklingen

Den expansiva finans- och penningpolitiken bidrog till en mycket stark konjunkturuppgång i världsekonomin 2010. Men den expansiva finanspolitiken och den ekonomiska krisen har medfört att det statsfinansiella läget i flera euroländer har blivit bekymmersamt. Flera länder har tvingats till att föra en åtstramande finanspolitik trots att resursutnyttjandet i deras ekonomi fortfarande är lågt. En stram finanspolitik i euroområdet och en åtstramande penningpolitik i tillväxtekonomierna har bidragit till att dämpa den globala efterfrågan under första halvåret 2011. Även de snabbt stigande energi- och råvarupriserna liksom produktionsstoppet i Japan har bidragit till att världshandeln har mattats av.

Den svagare makroekonomiska utvecklingen har lett till en ökad oro på de finansiella marknaderna. Det finns en oro för att de hittills aviserade åtgärderna för att sanera statsfinanserna inte är tillräckliga för att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling av statsskulden. Dessutom har osäkerhet på de finansiella marknaderna ökar ytterligare på grund av osäkerheten om högt skuldsatta länder i euroområdet och USA har tillräcklig politisk handlingskraft för att genomföra de omfattande besparingar som är nödvändiga för att sanera statsfinanserna. Avmattningen i ekonomin och den finansiella oron leder till att hushållens konsumtion dämpas och företagens investeringsplaner skrivs ner, vilket i sin tur leder till att den globala efterfrågan dämpas ytterligare.

Den finansiella oron bedöms bestå under hösten 2011. Men i takt med att åtstramningsprogrammen genomförs väntas oron på de finansiella marknaderna successivt minska under början av 2012. Det i sin tur leder till ett ökat förtroende hos hushåll och företag vilket kommer att göra att den globala konjunkturen får förnyad kraft från 2013. Återhämtningen antas dock bli relativt utdragen eftersom det samtidigt pågår finanspolitisk åtstramning i både USA och euroområdet.

Den höga tillväxten i slutet av 2010 och första halvåret i år gör att BNP-tillväxten för helåret 2011 bedöms bli 4,1 procent. Den svaga avslutningen i år påverkar i sin tur helårssiffran för 2012 som uppskattas bli 1,3 procent. Under andra halvåret 2012 bedöms konjunkturåterhämtningen ta fart i Sverige och gradvis bli allt starkare. Jämfört med tidigare återhämtningsperioder är det denna gång den inhemska efterfrågan en viktigare faktor för återhämtningen. Regeringen gör också bedömningen att Riksbanken kommer att sänka räntan under 2012 för att mildra konjunkturavmattningen.

I slutet av 2013 väntas världskonjunkturen ta fart vilket medför en högre svensk exporttillväxt. BNP-tillväxten blir som högst 2014 när både den inhemska och den internationella tillväxten ökar starkt. Den genomsnittliga BNP-tillväxten 2013 – 2015 väntas bli 3,7 procent. Lågkonjunkturen väntas dock bli utdragen och först efter 2015 bedöms resursutnyttjandet bli normalt i ekonomin som helhet.

Försörjningsbalans

	Mdkr ¹	Procentuell förändring i fasta priser, prognos				
		2010	2011	2012	2013	2014
BNP	3 306	4,1	1,3	3,5	3,9	3,7
<i>BNP, kallenderkorrigerad</i>		4,2	1,6	3,5	4,0	3,5
Hushållens konsumtionsutg	1 601	1,8	1,6	3,5	4,2	3,8
Offentliga konsumtionsutg	898	0,8	0,1	0,4	0,6	0,6
<i>Statliga</i>	239	0,4	-0,6	-0,7	-0,6	0,1
<i>Kommunala</i>	659	0,9	0,4	0,8	1,0	0,8
Fasta bruttoinvesteringar	591	8,0	5,5	6,7	7,4	5,5
<i>Näringslivet</i>	377	7,4	8,5	8,6	9,1	5,7
<i>Bostäder</i>	108	14,9	5,8	5,4	6,5	5,7
<i>Stat</i>	53	6,6	-12,8	-5,4	-1,3	8,2
<i>Kommunala</i>	53	-0,3	1,9	5,8	2,8	1,6
Lagerinvesteringar ²	21	0,6	-0,9	0,2	-0,1	0,0
Export	1 652	8,2	4,3	6,4	7,0	7,3

¹Löpande priser

²Lagerinvesteringar är uttryckta som bidrag till BNP-tillväxt (procentenheter) och inte som procentuell volymförändring

Svensk arbetsmarknad

Inbromsningen i svensk ekonomi under andra halvåret i år leder till att behovet av personalökningar minskar. Regeringen bedömer dock att det sker en viss ökning även under tredje kvartalet i år men resten av 2011 och hela 2012 väntas sysselsättningen

vara ungefär oförändrad. Den snabba ökningen i antalet sysselsatta i slutet av 2010 och inledningen av 2011 gör att sysselsättningen för helåret 2011 totalt stiger med 2,2 procent. Någon våg av varsel som under 2008 och 2009 väntas inte.

Orsaken till att sysselsättningen inte sjunker under 2012, trots den svaga efterfrågan i ekonomin, är att företagen på kort sikt inte anpassar antalet anställda fullt ut. Det beror på bland annat på kostnader som är förknippade med att säga upp och rekrytera personal. Resursutnyttjandet inom företagen dämpas därmed och produktiviteten ökar långsammare. I och med att företagen väntas behålla en något för stor personalstyrka kan man i början av konjunkturuppgången (andra halvan av 2012) möta en stigande efterfrågan utan att öka antalet anställda. Sysselsättningen bedöms öka starkt 2014 och 2015.

Minskningen av arbetslösheten som pågått sedan första kvartalet 2010 väntas avstanna under andra halvåret 2011. Därefter stiger arbetslösheten svagt 2012 och ligger kvar på ungefär samma nivå 2013. Från 2014 väntas arbetslösheten minska snabbt till cirka 5,5 procent 2015. Ökningen 2012 beror framförallt på att svaga grupper såsom nyinträdda på arbetsmarknaden och långtidsarbetslösa har svårare att hitta jobb.

Nyckeltal för arbetsmarknaden, prognos

Utfall för 2010 och prognos för 2011 – 2015

Procentuell förändring om inte annat anges

	2010 ¹	2011	2012	2013	2014	2015	
Arbetskraften, 15-74 år	4 962	1,2	0,3	0,3	0,4	0,5	
Sysselsatta, 15-74 år	4 546	2,2	0,0	0,4	1,6	1,8	
Arbetslöshet 15-74 år ²	416	7,5	7,8	7,7	6,6	5,5	
Arbetsmarknadspol.åtgärd ³		219	4,5	4,6	4,5	4,0	3,4
Produktivitet ⁴	3 306	2,9	1,6	2,6	2,2	1,2	
Arbetade timmar ⁵	731 816	1,5	0,2	0,9	2,0	1,9	

¹ Tusental om inte annat anges

² I procent av arbetskraften

³ Personer i nystartsjobb eller konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program vid Arbetsförmedlingen i procent av arbetskraften

⁴ Mätt som BNP till baspris per arbetad timme

⁵ Enligt nationalräkenskaperna, 10 000-tal

Sysselsättning i sektorer

Sysselsättningen väntas totalt sett bli oförändrad 2012 men det finns stora skillnader mellan olika branscher. Den största minskningen väntas ske inom industri och handel. Däremot väntas en ökning inom bemanningsföretagen. Enligt SCB:s kortperiodiska statistik ökade sysselsättningen i bemanningsbranschen med 30 procent första halvåret 2011 jämfört med motsvarande period 2010. Denna trend väntas fortsätta även under 2012.

Även sysselsättningen inom kommunsektorn bedöms öka något 2011 – 2015. Den beräknas öka med 120 000 personer 2011 men endast marginellt 2012 och 2013 för att

sedan ta fart 2014. Under denna period väntas en allt större del av de kommunfinansierade välfärdstjänsterna produceras av företag i näringslivet. Det medför att antalet sysselsatta i kommunsektorn ökar långsammare än vad som annars skulle ha blivit fallet.

Sysselsättning i sektorer

Utfall fram till och med 2010, prognos 2011-2015

	1000-tal Personer	Procentuell förändring				
		2010	2011	2012	2013	2014
Näringslivet	3 135	3,0	0,2	0,6	2,2	2,5
Varuproducenter	1 096	2,5	-0,6	-0,5	0,8	1,0
Tjänsteproducenter	2 038	3,2	0,6	1,2	2,9	3,3
Offentlig myndigheter	1 278	0,5	-0,2	-0,1	0,4	-0,1
Staten	230	0,4	-1,1	-1,0	-0,9	-0,7
Kommunala myndigheter	1 048	0,5	0,0	0,1	0,7	0,1
Ekonomi totalt	4 546	2,2	0,0	0,4	1,6	1,8

Anm. Tabellen avser sysselsatta enligt nationalräkenskaperna

Källor: SCB och finansdepartementet

Löner

Sammantaget bedöms lönerna i hela ekonomin öka med 2,7 procent 2011 och 2,9 procent 2012 enligt konjunkturlönestatistiken. Enligt nationalräkenskaperna, vars lönemått också innehåller olika ersättningar som bonus, sjuklön, semesterersättning och vissa skattepliktiga förmåner bedöms lönerna öka med 3,1 procent 2011 och 2,9 2012.

De avtalsförhandlingar som inleds i höst väntas resultera i måttliga löneökningar eftersom det är fortsatt lågt resursutnyttjande på arbetsmarknaden och en konjunkturavmattning nästa år, dock högre än i förra avtalsrörelsen. Det låga resursutnyttjandet och den förhållandevis svaga produktivitetstillväxten medför att reallöneökningstakten 2013 – 2015 bedöms bli lägre än det historiska genomsnittet men högre än 2006 – 2010.

Löneutveckling

Årlig procentuell förändring

Utfall 2010 och prognos för 2011 - 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Industri	2,8	2,7	3,0	3,2	3,6	3,7
Byggindustri	1,9	2,8	3,1	3,3	3,6	3,7
Näringslivets tjänstesektor	2,4	2,8	3,0	3,2	3,6	3,7
Statliga myndigheter	2,9	2,2	2,6	2,7	3,0	3,1
Kommunala myndigheter	2,7	2,6	2,7	2,9	3,1	3,1
Totalt konjunkturlönestatistiken	2,5	2,7	2,9	3,1	3,3	3,3
Totalt nationalräkenskaperna	0,9	3,1	2,9	3,1	3,3	3,3

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Finansdepartementet

Inflation och reporänta

Inflationen mätt som den årliga procentuella förändringen av konsumentprisindex, KPI, väntas uppgå till 3 procent 2011. Anledningen till att den blir så hög är att hushållens boendekostnader har stigit kraftigt under första halvan av 2011 till följd av ökade räntekostnader och att priserna på el och drivmedel stigit kraftigt. Regeringen bedömer att Riksbanken kommer att sänka reporäntan när ekonomin mattas av med dämpad tillväxt och ökad arbetslöshet. Det minskar också inflationstrycket under den perioden. Däremot bedöms KPI stiga 2014 – 2015 på grund av att Riksbanken då väntas höja räntan så att hushållens räntekostnader ökar.

Det underliggande inflationstrycket, där man rensat för effekterna av ränteförändringar, väntas ligga på 1,4 procent 2011. Att det är så lågt beror på att resursutnyttjandet är lågt och att företagens arbetskostnad per producerad enhet sjönk 2010 och är oförändrad 2011. Vilket i sin tur beror på en stark produktivitetstillväxt och att företagens arbetskostnader ökar långsamt. Under 2012 väntas företagens enhetsarbetskostnad öka snabbare till följd av att lönerna ökar något snabbare samtidigt som produktivitetstillväxten dämpas av konjunkturavmattningen. Inflationstrycket under de närmaste åren väntas förbli lågt på grund av det låga resursutnyttjandet i ekonomin. När enhetsarbetskostnaderna och resursutnyttjandet ökar 2013 – 2015 väntas inflationstrycket öka.

Det ekonomiska läget i kommunsektorn

Verksamhet som finansieras av kommuner och landsting är av stor betydelse för svensk ekonomi och arbetsmarknad i allmänhet och för att tillhandahålla välfärdstjänster i synnerhet. Kommunsektorn svarar för närmare 75 procent av konsumtionsutgifterna i den offentliga sektorn och för närmare hälften av den offentliga sektorns totala utgifter. Den kommunala konsumtionen uppgår till cirka 20 procent av BNP och är i huvudsak utgifter för skola, vård och omsorg. Den kommunalt finansierade sysselsättningen, det vill säga alla som är sysselsatta i kommuner, landsting och privata utförare av välfärdstjänster, står för cirka 25 procent av den totala sysselsättningen i Sverige.

Kommunsektorn beräknas sammantaget redovisa ett ekonomiskt resultat både 2011 och 2012 på 8 miljarder kronor. Det uppfyller balanskravet (en budget där intäkterna överstiger kostnaderna) båda åren men understiger riktvärdet för god ekonomisk hushållning (det finansiella mål som anses uppfylla god ekonomisk hushållning). När tillväxten i ekonomin tar fart väntas också det kommunala skatteunderlaget växa snabbare. Men det beräknade sammantagna resultatet för sektorn väntas under 2013-2015 fortfarande understiga god ekonomisk hushållning. Eftersom kommunerna och landstingen förväntas anpassa sina kostnader för att klara balanskravet dämpar det konsumtionen under 2011 och 2012.

Den offentliga sektorns finanser

Den svenska ekonomin har gått igenom den finansiella krisen som inleddes 2008 utan att stora underskott uppstått i den offentliga sektorns finansiella sparande. Sparandet

är i balans 2011 och nära balans 2012 och bedöms därefter stärkas under prognosperioden. År 2015 väntas överskottet uppgå till 3,3 procent av BNP.

Den konsoliderade sektorns bruttoskuld, den så kallade Maastrichtskulden, består av statsskulden, den kommunala sektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer. Vid Sveriges inträde i EU 1994/1995 motsvarade den konsoliderade bruttoskulden 72 procent av BNP. Därefter har den minskat kraftigt och var vid utgången av 2010 39,7 procent och beräknas i slutet av prognosperioden vara nere i 26 procent. Utvecklingen av skulden beror på det finansiella sparandet. Enligt EU:s regelverk ska skulden vara högst 60 procent av BNP.

Ålderspensionssystemets finansiella sparande väntas, till följd av balanseringsmekanismen, vara i balans eller positivt under samtliga år i prognosperioden. Staten finansiella sparande och budgetsaldo vänds till överskott och statsskulden minskar under prognosperioden. Men kommunsektorns finansiella sparande vänds till ett underskott 2011 och det beräknas vara fortsatt negativt 2012 – 2015.

Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

Utfall för 2010, prognos för 2011 - 2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Inkomster	1 680	1 721	1 763	1 830	1 926	2 027
<i>Procent av BNP</i>	50,8	49,8	50,1	49,8	49,7	49,7
Ålderspensionssystemet	231	240	245	251	265	279
Stat (exkl affärsverk)	880	900	917	954	1 005	1 062
Kommunal sektor	786	797	816	842	877	907
Utgifter	1 686	1 717	1 765	1 803	1 846	1 893
<i>Procent av BNP</i>	51,0	49,7	50,2	49,0	47,6	46,4
Ålderspensionssystemet	225	224	240	251	265	269
Stat (exkl affärsverk)	899	905	918	921	925	929
Kommunal sektor	780	804	822	848	881	916
Finansiellt sparande	-7	4	-2	27	80	134
<i>Procent av BNP</i>	-0,2	0,1	0,0	0,7	2,1	3,3
Ålderspensionssystemet	6	17	6	0	4	10
Stat (exkl affärsverk)	-18	-5	-1	33	80	133
Kommunal sektor	6	-8	-6	-5	-4	-9
Skattekvot¹	45,5	44,6	44,9	44,7	44,7	44,6
Konsoliderad bruttoskuld	1 313	1 275	1 271	1 248	1 170	1 160
<i>Procent av BNP</i>	39,7	36,9	36,2	34,0	30,2	26,0

¹ Förhållandet mellan totala skatteintäkterna och BNP

Källa: Budgetpropositionen för 2012

Riskbild

Det råder stor osäkerhet om den framtida konjunkturutvecklingen och den långsiktigt hållbara tillväxttakten i ekonomin. Sammantaget bedöms riskerna för en svagare utveckling dominera.